

HAJDU PÁL

(Eszterházy Károly Főiskola, Testnevelési és Sporttudományi Intézet)

A SZABÁLYMÓDOSÍTÁSOK HATÁSA A RÖPLABDA JÁTÉK EREDMÉNYESSÉGÉRE (A LIBERO JÁTÉKOS)*

THE INFLUENCE OF THE MODIFIED RULES ON THE EFFICIENCY OF VOLLEYBALL (LIBERO PLAYER) *

Összefoglaló

Az utóbbi években a röplabdázás szabályrendszerét jelentősen módosították. A csapatok védekezését erősítendő engedélyezik a hátsó sorban egy speciális játékos, a „libero” szerepeltetését. Tevékenységét viszont leszűkítették a nyitásfogadásra és a mezőnyvédekezésre.

Kérdésfeltevések:

- Játsszhatnak-e állandó „libero” játékost a csapatok?
- Mely típusú játékosal cserélik?
- Milyen az eredményességük a védekezésben?

Megfigyeléseimet élvonalbeli felnőtt csapatoknál végeztem. 19 női és 14 férfi mérkőzésen 115 játszma, melyekben 5056 nyitás került feldolgozásra.

A lefolytatott vizsgálat alapján az alábbi következtetésekre jutottam:

- A csapatok egy részénél jól képzett, állandó libero játékos szerepel, több helyen viszont még keresik az erre a posztra legalkalmasabb embert.
- A libero cserék nagyobb hányada a center játékosokkal történik, jelentős viszont a különbség a nemek között.
- A csapatok eredményességét alapvetően befolyásolja az új szabályok gyors elsajátítása.

Kulcsszavak: röplabdázás, szabálymódosítás, libero játékos.

Abstract

In the last few years the system of rules in the game of volleyball has been modified essentially. To enhance the teams protection a special player,

---

* lektorált közlemény / referred article

called „libero” has the permission to play. However the activity of this player is restricted to field protection and gambling the serves.

Our questions:

- Are there permanent libero player in the game of teams;
- What kind of player is changed by the libero;
- What is the efficiency of the libero in the protection;

Our studies have been carried out among elite, adult teams. There were 115 games during 19 women’s and men’s matches in which 5056 serves were processed.

Findings:

- Most of the teams have a well qualified, permanent libero player, however other teams are looking for the best person;
- The most frequently player changed by the libero is the center, but there are great difference between the gender;
- The efficiency of the game of teams is basically influenced by the fast acquirement of new rules;

Keywords: volleyball, modified rules, libero player

Bevezetés

A röplabdázásban a forgásszabály és a játszmánykénti cserék korlátozott száma megköveteli a játékosoktól a rendszeres és aktív részvételt úgy a támadásban, mint a védekezésben egyaránt. A hátsó sorban kiváló teljesítményt nyújtó relatíve alacsonyabb, ugyanakkor mozgékony, gyors, jól mezőnyöző emberek előrekerülve az akciók befejezésénél és a sáncolásnál kevésbé hatékonyak. Hasonlóképp a magas, de olykor nehezkesebb ütők hátul gyengébb produkcióra képesek. A libero játékos megjelenése lehetőséget kínál a csapatok számára további specializációra, védekezésük erősítésére. A szabályok alapvetően két fő területre korlátozzák tevékenységüket: a nyitás-fogadásra és a mezőnyvédekezésre.

Probléma, minta, módszer

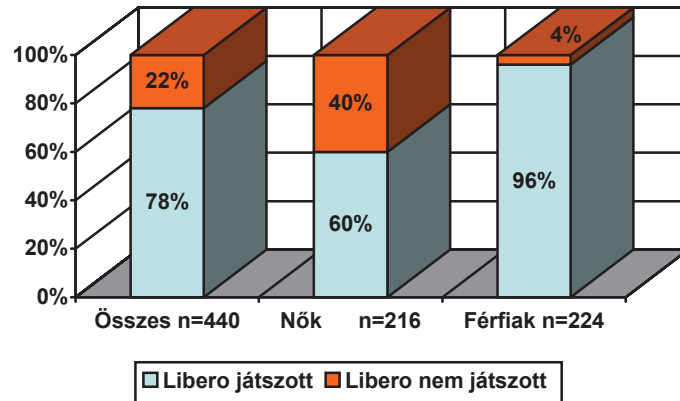
A vizsgálat előtt az alábbi kérdések fogalmazódtak meg.

- Játsszanak-e állandó liberot a csapatok?
- Mely típusú játékosal cserélik?
- Milyen az eredményességük a védekezésben?

Megfigyeléseimet a Magyar Bajnokság Extra Liga mérkőzésein és a Magyar Kupatalálkozókon végeztem. A jegyzetelés megkönnyítése céljából adatlapot szerkesztettem és kódolást alkalmaztam. 19 női mérkőzésen 62

játszmát, 14 férfi mérkőzésen 53 játszmát vizsgáltam. Össességében 5056 nyitás került feldolgozásra.

Eredmények

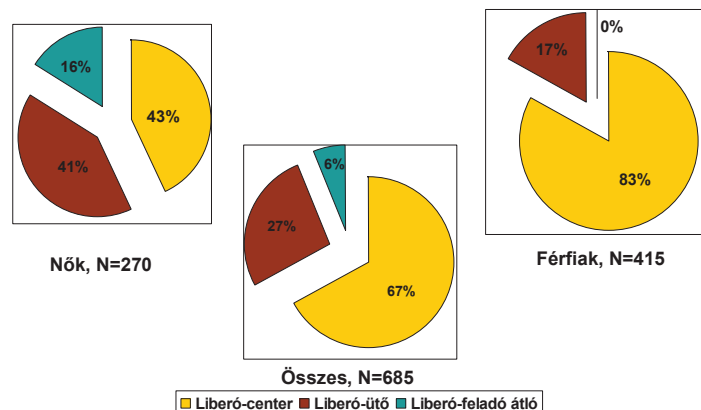

1. ábra: A libero játékos szerepeltetésének gyakorisága (%-ban, n=440)

Szembevetendő a különbség a nemek között. Megállapíthatjuk, hogy a férfiaknak sikerült gyorsabban megtalálniuk az erre a posztra legalkalmasabb játékost (1. ábra).

A csapatok egy része állandó liberoval játszott, mások három-négy embert is kipróbáltak a bajnokság során.

Optimális esetben több speciálisan képzett, magas színvonalon produkáló játékos áll az edző rendelkezésére, így esetleges sérülés vagy gyengébb forma kapcsán van mód a változtatásra.

2. ábra: A libero játékos cseréje a különböző típusú játékosokkal

Mindkét nemnél a centerek aránya a legmagasabb, különösen a férfiaknál domináns (83%). A nőknél az első ütőket is csaknem azonos százalékban cserélték, és itt az univerzális poszt is megjelenik, igaz csekély, 16%-os mutatóval (2. ábra).

A **centerek** vagy más néven gyorsütők gyakori pihentetését az alábbiak indokolják:

- Elöl a háló középső területén a 3-as helyen a legnagyobb terhelés rájuk hárul. A csapat támadási kombinációiban nélkülözhetetlen résztvevők. Ezenkívül állandó feladatuk a sáncolás közepén, de igen gyakran még a két szegletben is be kell segíteniük.
- Általában igen magas játékosok, ezért a mezőnyvédekezés nem igazán az erősségük.
- Ritkábban támadnak a hátsó sorból.

Az **első ütők** rendszeresen fejeznek be akciót a támadó vonalon kívülről (különösen a férfiaknál) és valamivel kisebb a terhelésük az első zónában, ezért cseréjük kevésbé indokolt.

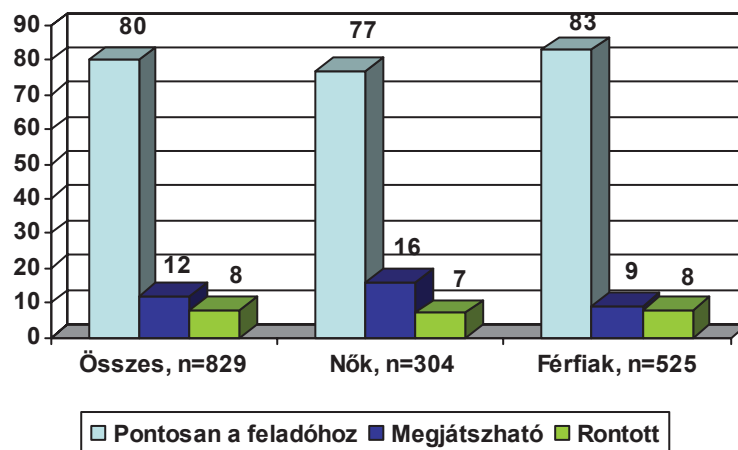
A **feladó átló** vagy univerzális játékos (nevéből adódóan is) sokoldalúan képzett, a legváltozatosabb helyeken kell támadnia, besegít szükség esetén a feladásba, jó nyitásfogadó és átlagon felüli a mezőnymunkája. Mindez magyarázza alacsony arányszámukat.

A **feladó** cseréje liberoval a magasabb szintű játékosrendszerekben értelmetlen, nem is fordult egyáltalán elő.

Megfigyeltem, hogy mennyi időt, hány labdamenetet tölt el a libero a pályán. Igen színes volt a paletta, az alábbi változatokkal találkoztam:

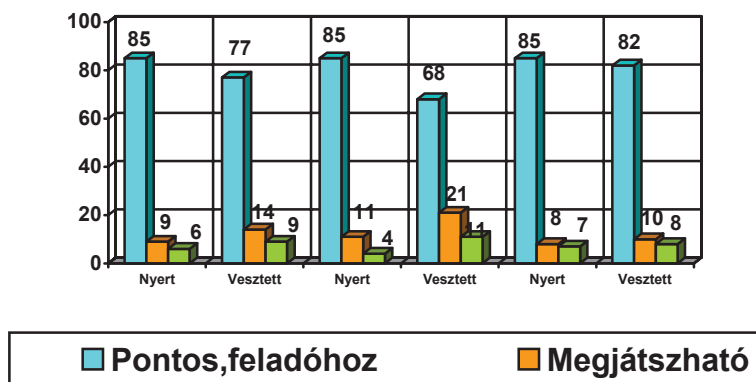
- a két centert folyamatosan helyettesíti;
- csak az egyik center helyén szerepel végig a hátsó sorban;
- az első ütőket váltotta egy labdamenetet pihenve;
- az egyik sorból az ütőt, a másikkól a centert hozták le;
- a centert, az ütőt és az univerzális játékost is cserélte;
- alkalmoszerűen játszott (pl. valaki zsinórban rontott nyitásfogadást, ha egy fáradt embert pihentetni kellett);
- csupán egy labdamenetre ment be taktikai céllal.

Véleményem szerint ha egy csapat foglalkoztat liberót, célszerű azt a szabályok adta lehetőségek figyelembevételével folyamatosan játszatni. Így a társak megszokják jelenlétét, megtalálja helyét a csapat védekezési rendszerében, szerves részét képezve annak. Ugyanakkor, ha ritkán cserélik be, nem biztos hogy kellőképpen fel tudja venni a játék ritmusát, sokszor idegen testnek tűnik a szerkezetben, néhány rontás után pedig maradék önbizalmát is elveszítheti. Valószínű, hogy rövidesen egyre több speciálisan libero típusú játékos jelenik meg a „játékos piacon” és valamennyi csapat rendelkezik majd velük. Nem hiszem viszont, hogy helyes úton járunk, ha kezdetektől egyes játékosokat már gyermekkorban liberonak képzünk. Elsődleges az általános képzés, majd később fokozatosan térjük át a speciálisra, a nyitásfogadás és a mezőnyvédekezés hangsúlyozására.

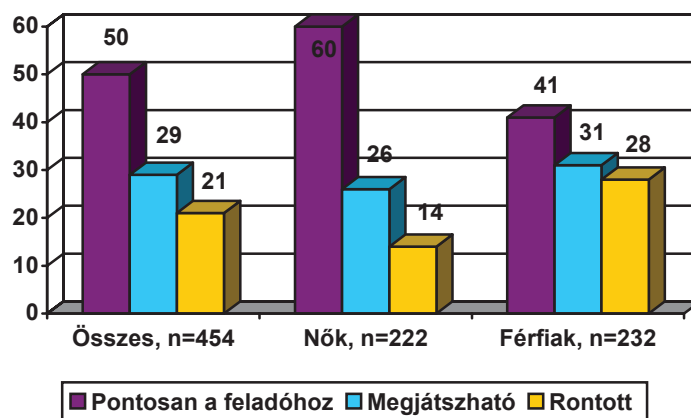
3. ábra: A libero játékosok összes nyitásfogadása

A pontos bejátszás 80%-os aránya jónak mondható, bár specialistákról lévén szó tovább javítható (3. ábra).

4. ábra: A libero játékosok nyitásfogadása nyert, illetve vesztes játszmákban

Összességében néhány százalékkal pontosabban fogadtak a liberok a győztes játszmákban. A férfiaknál a különbség elhanyagolható, míg a nőknél jelentősebb, így náluk joggal feltételezhetjük, hogy precíz játékukkal jelentősen hozzájárultak csapatuk eredményes szerepléséhez (4. ábra).

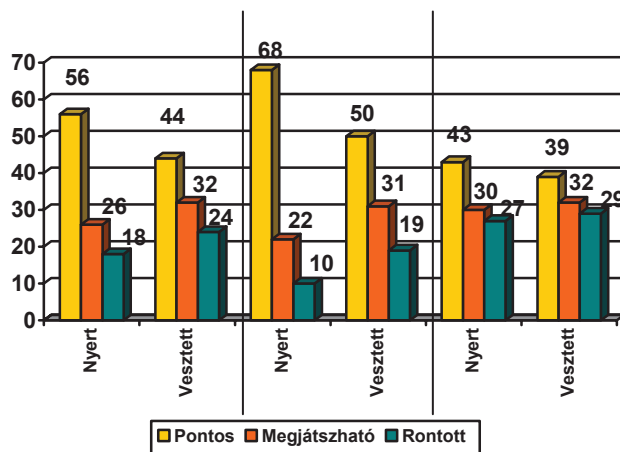
5. ábra: A libero játékosok összes mezőnyvédekezése

Összességében a negatívabb képet a nyitásfogadáshoz képest mindenképpen óvatosan kell kezelnünk. Labdament közben a játékosok kevésbé tud-

nak felkészülni az érkező labda megjátszásához. A kemény ütések és pontos ejtések, lecsorgó labdák játékokban tartása gyakran mentőérintéssel történik.

Így ez esetben a „megjátszható” kategóriát is eredményesség szempontjából pozitívan értékelhetjük (5. ábra).

A nemek közötti összehasonlításban jól érzékelhető, hogy a nők lényegesen pontosabban mezőnyöztek. A jelenség egyik lehetséges magyarázatát a férfiak energikusabb támadás-befejezése adja. Megfigyeltem továbbá, hogy a hölgyek elvértve alkalmaztak összetett támadási kombinációkat. A férfiak viszont rendszeresen próbálják akcióikat ily módon befejezni. Csökkentik ezáltal az ellenfél sáncmunkájának hatékonyságát és sokszor nehéz, szinte megoldhatatlan feladat elé állítják a hátsó sorban védekező embereket.

6. ábra: A libero játékosok mezőnyvédekezése nyert és vesztes játszmákban

Figyelemre méltó, hogy a nőknél a pontosan bejátszott labdák aránya lényegesen magasabb a győztes játszmákban. Megállapítható, hogy a csapatok sikeres szereplésének egyik fontos összetevője a libero játékos precíz mezőnymunkája (6. ábra).

Következtetések

- Az új szabályok beváltak, használhatók, segítik a játék folyamatosságát, fejlődését.
- Egyértelműnek látszik a védekezés erősítésére való törekvés a szabályalkotók részéről.
- A változásokhoz történő alkalmazkodás még az élvonalban is esetenként hosszabb időt vesz igénybe.

- A lefolytatott vizsgálat alapján feltételezhetjük, hogy a csapatok eredményességének egyik fontos összetevője az új szabályok gyors el-sajátítása.

Irodalom

- ABÁD J. (1978.): *Röplabda mérkőzések regisztrálása, értékelése*; = A sport és testnevelés időszerű kérdései; Sport, Bp., 19. sz., 33–87. p.
- DÜRRWÄCHTER, G. (1993.): *Volleyball spielend lernen, spielend üben*; Schorndorf
- FROHREICH, H. (1992.): *Volleyball spielend trainieren*; Berlin
- GARAMVÖLGYI M. (1996.): *A röplabdázás technikája és taktikája*; Bp. 29–32. p.
- HANCIK, V., JAROSLAV, B., MACURA, I. és HORSKY, L. (1990.): *Röplabda-edzés utánpótláskorú és felnőtt csapatok részére*; Hungaria Sport, Bp. 16–17. p.
- HERPAI L. (2000.): *A röplabdázás hivatalos játékszabályai*; MRSZ
- KISS L.–PORUBSZKY L.–TARNAWA F. (1981.): *Röplabdázás*; Sport, Bp. 209–240. p.
- PAPAGEORGIAN, A. és SPITZLEY, W. (1994.): *Handbuch für Volleyball*; Aachen
- RIGLER E. (1986.): *Taktikai megfigyelések röplabdában*; = Testnevelés és Sporttudomány; 3. sz.
- RIGLER E. (1988.): *Röplabdamerkőzések és teljesítmény-megfigyelések újabb lehetősége*; Röplabda; 4. sz.
- RIGLER E. (1990.): *Röplabdázók felmérő eljárásai*; = MTE Közlemények, Bp. 2. sz.